

Juli 1945

115368

Landsvik-anordningen.

En henvendelse til justisministeren fra professor Jon Skeie.

Professor Jon Skeie har tilstillet Stortingets justiskomite følgende:

Ved provisorisk anordning av 16. februar 1945 er det for behandlingen av «landssviksaker» gjort inngripende forandringer i straffeprosessen. Jeg skal her bare nevne de viktigste: (1) Lagmannsretten skal i disse saker bestå av fire embetsdommere og 4 domsmenn, lagretten (juryen) er m. a. o. fjernet. (2) Straffeprosessloven bestemmer at en tiltale for lagmannsrett ikke uten siktetes samtykke kan reises før hele anklagegrunnlaget er gransket av en domstol (rettslig forundersøkelse). Denne garanti mot en forhastet anklage for grove forbrytelser er opphevet, påtalemyndigheten kan reise tiltale for en hvilken som helst forbrytelse bare på grunnlag av en politirapport. (3) En domfelts adgang til å få en herreds- eller byrettsdom prøvet av lagmannsrett er i alle tilfelle betinget av samtykke fra Høyesteretts kjeremålsutvalg. Og utvalgets rett til å gi samtykke er så begrenset at den fornyede prøvelse i de fleste tilfelle er utelukket. «Samtykke skal bare gis når det er sannsynlig at skyldspørsmålet er uriktig avgjort eller særlige grunner ellers tilsier det». (§ 25). Utvalget har i regelen ikke det nødvendige grunnlag for en erklæring om at avgjørelsen i skyldspørsmålet er uriktig.

Det er etter min oppfatning åpenbart at en anordning av dette innhold har ingen hjemmel i grunnloven (§ 17). Der ofte omtalte Elverumsdommakt kan ikke anføres som lovgivningsgrunnlag. Heller ikke kan det være tale om en konstitusjonell nødrett, det ville jo ikke bli tale om å anvende de nye prosessregler før Norge atter var blitt fritt m. a. o. før Stortinget kunne komme sammen. At det likevel

ble gitt en anordning som denne, kan derfor bare ha sin forklaring deri at Stortinget ikke skulle komme sammen.

Jeg går ut fra at Høyesterett må tilside sette disse bestemmelser. For å hindre tidsspille på ugyldig rettergang bør lovgivningsmakten prøve denne anordning. Og jeg kan ikke tro at Stortinget vil godkjenne de nevnte brudd på vår gamle prøvede rettergangsmåte i straffesaker. Vi skulle vel nå være kommet bort fra nazi-angrepet på juryen. Nettopp i landssviksakene, de uhyggeligste vi har hatt i vår historie, skulle det være en særlig grunn til å bevare den garanti som ligger deri at 10 lagrettsmenn som rådslår og beslutter uavhengig av en embetsdommers påvirkning, treffer avgjørelsen i skyldspørsmålet.

Ærbødigst

Jon Skeie.